



ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Richarda Tomana a soudkyň JUDr. Renáty Zimové a JUDr. Lady Závaškové ve věci

žalobce: **Ing. B. F.**, narozený xxx
bytem xxx
zastoupený advokátkou Mgr. Petrou Šimkovou
sídlem Římská 103/12, 120 00 Praha 2

proti
žalovanému: **hlavní město PRAHA**, IČO 00064581
sídlem Mariánské nám. 2/2, 110 01 Praha 1
zastoupený advokátkou JUDr. Ing. Světlanou Semrádovou Zvolánkovou
sídlem Karlovo náměstí 287/18, 120 00 Praha 2

o zaplacení 237 695,20 Kč s příslušenstvím

k odvolání žalobce proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 28. července 2022,
č.j. 30 C 35/2022-50

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku I. potvrzuje.
- II. Ve výroku II. se rozsudek mění jen tak, že výše náhrady nákladů řízení činí částku 2 100 Kč, jinak se potvrzuje.
- III. Žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 1 200 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokátky JUDr. Ing. Světlany Semrádové Zvolánkové.

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně zamítl žalobu s návrhem žalobce na uložení povinnosti žalované zaplatit mu částku 237 695,20 Kč s příslušenstvím (I.) a žalobci uložil povinnost zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení částku 80 973,20 Kč (II.).
2. Takto rozhodl o žalobě nárokující žalovanou částku z titulu bezdůvodného obohacení žalovaného, z jehož iniciativy došlo bez souhlasu žalobce jako vlastníka pozemku k rozdělení pozemku č. parc. xxx, z něhož byl oddělen pozemek parc. č. xxx a změněn druh tohoto pozemku a způsobu jeho využití z kultury ovocný sad na ostatní plochu, ostatní komunikaci. Na oddělený pozemek žalovaný umístil část komunikace označené XXX užívanou za jediným účelem jako přístup k vodojemu ve vlastnictví žalovaného. Žalovaný pozemek užívá po mnoho let, aniž by žalobci cokoli hradil, čímž se bezdůvodně obohacuje ve výši odpovídající maximální hodnotě regulovaného nájemného podle cenových výměrů Ministerstva financí, žalovaná částka odpovídá plnění za dobu od 19.12.2018 do 31.12.2020.
3. Žalovaný se žalobou nesouhlasil, namítal především, že žalobce neprokázal, že by žalovaný byl vlastníkem komunikace. Žalovaný není ve věci pasivně legitimován, když předmětná komunikace není zařazena do kategorie místních komunikací, jde o veřejně přístupnou účelovou komunikaci, která není stavbou v právním smyslu a tedy samostatnou věcí. Pro učení subjektu, který se jejím užíváním na úkor žalobce obohacuje, je rozhodující určení samosprávného celku, jehož obyvatelům jsou užíváním pozemku saturovány jejich potřeby. Výše plnění, které žalobce žádá, neodpovídá výši obvyklého nájemného v místě a čase. Namítl, že žalobce pozemek koupil již s předmětnou komunikací.
4. Prvostupňový soud po provedeném dokazování, jehož obsah a rozsah uvedl v bodech 14. až 17. odvodnění rozsudku, vzal po skutkové stránce za prokázané, že žalobce je (a byl po celé předmětné období) vlastníkem parcely p.č. xxx, ostatní komunikace, na níž se nachází převážně (nikoli zcela) zpevněná plocha komunikace XXX, kterou nabyl kupní smlouvou s právními účinky vkladu práva ke dni 14.5.2010, tato nemovitost je od roku 1995 zatížena věcným břemenem (právo zřízení a provozování kabelů pod povrchem parcely) pro oprávněnou PREDistribuce, a.s. Odbor rozvoje a financování dopravy žalované ve svém sdělení ze dne 16. 4. 2018 uvedl, že komunikace XXX není zařazena do kategorie místních komunikací. Komunikace XXX je účelová a vede k vodojemu, v blízkosti komunikace jsou stavby řadových rodinných domů. Ke dni nabytí vlastnictví k předmětnému pozemku byla na něm zpevněná plocha komunikace, což sám žalobce připustil.
5. Po právní stránce soud prvního stupně odkázal na ust. §§ 2, 3, 6, 7 a 40 zák. č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, §§ 4, 31 a 81 zák. č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, vyhl. č. 55/2000 Sb., kterou se vydává Statut hl. m. Prahy a § 14 odst. 3 zák. č. 418/1990 Sb. účinného do 12.11.2000. Uvedl, že za aktuální právní úpravy je silničním správním úřadem na území hlavního města Prahy, který je jediný oprávněn rozhodnout o zařazení pozemní komunikace do kategorie místních komunikací a o vyřazení místní komunikace z této kategorie, Magistrát hlavního města Prahy. V minulosti byl silničním správním úřadem, který rozhodoval o zařazení účelové komunikace do sítě místních komunikací, místní národní výbor. Prvostupňový soud uzavřel, že pokud místní národní výbor, resp. místní Úřad městské části Praha 16, do nabytí

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.

účinnosti nového zákona o hl. m. Praze nerozhodl o zařazení určité (účelové) komunikace do sítě místních komunikací a po nabytí účinnosti nového zákona o tom nerozhodl Magistrát hlavního města Prahy, nemohla se taková komunikace z právního hlediska stát místní komunikací.

6. S ohledem na provedené dokazování prvostupňový soud shrnul, že uvedená komunikace umožňuje přístup ke stavbám (k budovám vodojemu a rodinným domům), a ke komunikaci pro pěší, tedy primárně slouží těm, kteří bydlí v příslušné městské části, neboť ti z ní berou největší užitek, přístup na ni není uzavřený. Bezejmenná ulice, ve které se předmětná veřejně přístupná účelová komunikace nachází, má charakter veřejného prostranství ve smyslu § 14b nového zákona o Praze. Bez ohledu na vlastnictví budovy vodojemu a rodinných domů je v uvedeném případě pasivně legitimována příslušná obec (městská část), která je podle nálezné judikatury Ústavního soudu subjektem, v jehož prospěch k omezení žalobce dochází. Podle Ústavního soudu (II. ÚS 2520/15-1) je pasivní legitimace obce dána, pokud vlastník nabyt pozemek na smluvním základě, přičemž v době koupě se na něm nevyskytovala pozemní komunikace. V projednávané věci se žalobce měl před uzavřením kupní smlouvy se stavem pozemku seznámit.
7. S takovými důvody soud prvního stupně žalobě nevyhověl a o nákladech řízení rozhodl s odkazem na ust. § 142 odst. 1 o.s.ř.
8. Žalobce rozsudek napadl včasným a přípustným odvoláním. Vytkl soudu prvního stupně, že se dostatečně nezabýval otázkou charakteru předmětné komunikace jako samostatné věci v právním slova smyslu a otázkou, komu komunikace slouží, když jeho skutkové závěry k této otázce neodpovídají provedenému dokazování. Pokud jde o přístup z komunikace k rodinným domům, podle protokolu o místním šetření se směrem ke komunikaci nenachází žádný vchod do rodinných domů, z levé ani pravé strany směrem k vodárně se pak již nenacházejí žádné budovy, po rozdělení vede cesta k vodárně a nepokračuje nikam dál. Místním šetřením bylo evidentně zjištěno, že komunikace končí u budovy vodojemu a nikam nepokračuje. Uvedené skutečnosti jsou významné pro zhodnocení důvodu a účelu komunikace a nebyly vzaty soudem v úvahu, další zjišťování skutkového stavu k této otázce měl soud za nadbytečné a návrhy žalobce zamítl, přitom podle judikatury nelze povahu komunikace hodnotit formálně, ale individuálně podle stavebně-technického provedení a dalších souvisejících okolností. Charakter komunikace jako veřejného prostranství dovedl prvostupňový soud z toho, že umožňuje přístup k vodojemu, umožňuje přístup k rodinným domům a slouží pro pěší. Závěr o přístupu k rodinným domům správný není, z hlediska přístupu pro pěší není dána žádná komunikační potřeba, nejsou zde turistické stezky nebo další navazující komunikace. Závěr o charakteru komunikace jako veřejného prostranství spočívá na nesprávném právním posouzení věci při nesprávně zjištěném skutkovém stavu. Za neodpovídající konstantní judikatuře má i výrok o náhradě nákladů řízení, kdy předmět sporu řeší problematiku související se správou majetku žalovaného, kterou je schopen řešit prostřednictvím svých zaměstnanců a náklady na zastoupení advokátem nelze mít za účelně vynaložené. Navrhl zrušení rozsudku a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.
9. Žalovaný navrhl potvrzení rozsudku jako věcně správného s tím, že z provedeného dokazování vyplynulo, že komunikace na pozemku žalobce je bezejmennou veřejně přístupnou účelovou komunikací a žalobci se nepodařilo prokázat, že by žalovaný byl jejím vlastníkem. Námitky žalobce nejsou důvodné, pokud sám nespornuje, že jde o veřejně přístupnou účelovou komunikaci nezařazenou do sítě místních komunikací. Již z toho důvodu je správný závěr o nedostatku pasivní věcné legitimace žalovaného. Pokud je poukazováno na zamítnutí důkazních návrhů, žalobce žádal poskytnutí lhůty k doplnění tvrzení a důkazů a ta

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.

mu poskytnuta nebyla, postup soudu byl při nesporném stanovisku o charakteru veřejně přístupné účelové komunikace správný. Co do charakteru účelové komunikace poukázal na aktuální rozhodnutí odvolacího soudu navazující na judikaturu soudu dovolacího, které sdílí závěr o absenci pasivní legitimace žalovaného, a ve vztahu k veřejným prostranstvím přiznává legitimaci městských částí. Dle ustálené judikatury není účelová komunikace samostatnou věcí v právním slova smyslu, ale součástí pozemku, což ostatně plyne i z novelizovaného § 9 odst. 1 zák. č. 13/1997 Sb., podle kterého stavba dálnice, silnice a místní komunikace není součástí pozemku. Pokud jde o náklady řízení, judikatura týkající se zastoupení žalobce prošla určitým vývojem a aktuálně v celé řadě rozhodnutí Městský soud v Praze náklady zastoupení advokátem přiznává. Navrhl potvrzení rozsudku jako věcně správného.

10. Odvolací soud projednal věc při jednání, z titulu podaného odvolání přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stupně včetně řízení, které předcházelo jeho vydání (§ 212 a § 212a o.s.ř.), a odvolání shledal důvodným pouze ve vztahu k jeho nákladovému výroku.
11. Prvostupňový soud se až nadbytečně zabýval charakterem komunikace jako veřejného prostranství, když v řízení bylo spolehlivě prokázáno, že předmětná komunikace je komunikací účelovou, neboť do sítě místních komunikací zařazena není, a již jen uvedený závěr je zcela postačující k tomu, aby žalobě nebylo vyhověno pro absenci pasivní věcné legitimace žalobkyně ve sporu.
12. Podle § 7 odst. 1 věta první zák. č. 13/1997 Sb. účelová komunikace je pozemní komunikace, která slouží ke spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby vlastníků těchto nemovitostí nebo ke spojení těchto nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi nebo k obhospodařování zemědělských a lesních pozemků.
13. Podle § 9 odst. 1 zák. č. 13/1997 Sb. vlastníkem dálnic a silnic I. třídy je stát. Vlastníkem silnic II. a III. třídy je kraj, na jehož území se silnice nacházejí, a vlastníkem místních komunikací je obec, na jejímž území se místní komunikace nacházejí. Vlastníkem účelových komunikací je právnická nebo fyzická osoba. Stavba dálnice, silnice a místní komunikace není součástí pozemku.
14. Z hlediska dopravního významu účelové komunikace tvoří nejnižší kategorii pozemních komunikací, podle citovaného zákonného ustanovení jsou dopravní cestou sloužící uvedenému zákonnému účelu, především ke spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby jejich vlastníků nebo ke spojení těchto nemovitostí s ostatními komunikacemi. Tyto znaky předmětná komunikace zcela splňuje, zajišťuje přístup k vodojemu i napojení tohoto přístupu na ostatní pozemní komunikace. Z výše citovaných ustanovení lze zároveň, byť nepřímo, dovodit, že i zákon považuje účelovou komunikaci za součást pozemku.
15. V průběhu řízení žalovaný zcela důvodně odkazoval na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.10.2012, sp. zn. 22 Cdo 766/2011, který se otázkami podstatnými pro posouzení důvodnosti této žaloby zabýval. V něm dovolací soud setrval na své dosavadní judikatuře, podle které účelové komunikace jsou druhem pozemku a představují určité ztvárnění či zpracování jeho povrchu. Nemohou být současně pozemkem a současně stavbou ve smyslu občanskoprávním jako dvě rozdílné věci, které by mohly mít rozdílný právní režim. Právo obecného užívání účelové komunikace je vázáno na uspokojování nutné komunikační potřeby. Jakmile tato potřeba pomine, uvedené právo zaniká, stejně jako omezení vlastníka pozemku (tzv. elasticita vlastnictví). Při těchto závěrech nelze uvažovat o tom, že by mohly být občanskoprávní vztahy ke komunikaci a k pozemku, na kterém se nachází, rozdílné; proto ani

není možné, aby např. někdo vlastnictví k takové komunikaci vydržel (aniž by současně vydržel vlastnictví k pozemku, na kterém se komunikace nachází). Nelze ani uvažovat o projednání věci podle ustanovení o neoprávněné stavbě podle § 135c obč. zák. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. března 2008, sp. zn. 22 Cdo 261/2007). Po zániku práva obecného užívání účelové komunikace se pak lze podle okolností věci domáhat jejího odstranění, ale jen po tom, kdo ji zřídil. Dovolací soud v uvedeném rozhodnutí vysvětlil, že právo obecného užívání účelové komunikace je vázáno na uspokojování nutné komunikační potřeby. Jakmile tato potřeba pomine, uvedené právo zaniká, stejně jako omezení vlastníka pozemku; tento přístup, který je v souladu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod, vyplývá z nutnosti minimalizovat omezení vlastníka pozemku. Uvedené, tradičně respektované pravidlo by pozbylo smysl, pokud by pominula uvedená potřeba v případě, že by účelová komunikace tvořila samostatnou věc ve vlastnictví někoho jiného než vlastníka pozemku. Pak by právo obecného užívání nezatěžovalo pozemek, ale komunikaci jako stavbu; omezení vlastníka pozemku by tak nebylo závislé na trvání nutné komunikační potřeby, a konec konců ani na existenci práva obecného užívání účelové komunikace. V takovém případě by bylo nutné rozlišovat právo mít na cizím pozemku stavbu komunikace, dále právo užívat tuto komunikaci z titulu obecného užívání a konečně také právo užívat komunikaci z titulu vlastnického práva k ní. Právní situace vzniklá v důsledku existence účelové komunikace by se tak velmi zkomplikovala. Názor, vztahující právo obecného užívání účelové komunikace na tuto komunikaci jako na samostatnou nemovitou stavbu (a tudíž nutně nikoliv na pozemek, na kterém se nachází) by tak nebyl v souladu s tradičním nazíráním na účelové komunikace.

16. Odvolací soud nemá jediného důvodu se od uvedených závěrů odklánět, stejně jako i jeho další senát 72 Co, který v rozsudku ze dne 23.11.2022, č.j. 72 Co 294/2022-225, po právní stránce otázku vlastnictví účelové komunikace hodnotil shodně.
17. Ze zákonné definice účelové komunikace se současně podává, že tato komunikace slouží obecnému užívání. Podle závěrů usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.11.2014, sp. zn. 28 Cdo 1911/2014, se pozemek v soukromém vlastnictví veřejně přístupnou účelovou komunikací stává věnováním obecnému užívání. Institut obecného užívání je nutno chápat jako omezení vlastnického práva v zájmu uspokojení komunikační potřeby veřejnosti coby neomezeného okruhu osob, avšak omezení dobrovolného (viz nálezný sp. zn. II. ÚS 268/06). Zároveň Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 24.6.2014, sp. zn. 28 Cdo 1765/2013, uzavřel, že omezení vlastnického práva k pozemku ve formě veřejného přístupu je způsobilé přecházet z vlastníka na vlastníka; souhlasu nového vlastníka není třeba, pokud byl souhlas udělen vlastníky předchozími.
18. V projednávané věci bylo prokázáno, že předmětný pozemek žalobce nabyl kupní smlouvou v roce 2010, a to za stavu, kdy na něm již byla sporná účelová komunikace zřízena a byla užívána, tudíž ani jeho případný nesouhlas nemůže užívání komunikace neomezeným okruhem osob ovlivnit.
19. Z hlediska zákonné definice účelové komunikace bylo v projednávané věci prokázáno, že sporná komunikace je součástí pozemku ve vlastnictví žalobce přenechanou jeho právními předchůdci veřejné komunikační potřebě a z toho důvodu jeho požadavku na peněžité plnění proti žalovanému jako tvrzenému vlastníku této komunikace, která má jeho pozemek zatěžovat, nemůže být vyhověno, neboť žalovaný není ve sporu pasivně věcně legitimován. Odvolací námitky žalobce nejsou způsobilé správnost tohoto závěru zvrátit a otázka, zda předmětná komunikace má charakter veřejného prostranství, zakládající eventuální nárok žalobce na vydání bezdůvodného obohacení proti příslušné městské části, není otázkou pro tento spor významnou.

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.

20. Z výše uvedených důvodů odvolací soud napadený rozsudek soudu prvního stupně v jeho výroku o věci samé jako správný podle § 219 o.s.ř. potvrdil.
21. Za důvodné má odvolací soud výhrady žalobce k nákladovému výroku rozsudku. Soud prvního stupně žádným způsobem nevysvětlil, z jakých důvodů se odklonil od ustálené judikatury týkající se účelnosti nákladů za zastoupení advokátem (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. 22 Cdo 2596/2015, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 25 Cdo 3381/2012, či ze dne 26. 2. 2013, sp. zn. 26 Cdo 366/2013, a judikaturu Ústavního soudu, např. nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 11. 2010, sp. zn. III. ÚS 2984/09, ze dne 13. 8. 2012, sp. zn. II. ÚS 2396/09, či ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. I. ÚS 2310/13). Všechna rozhodnutí, na která v rámci svého vyjádření k odvolání žalovaný poukazuje, byla vydána ve sporech vyznačujících se zvýšenou složitostí skutkovou či právní, ve vztahu k posledně citovanému rozhodnutí ze dne 8.7.2020, č.j. 28 Co 121/2020, dovolací soud v usnesení ze dne 29.12.2020, sp.zn. 28 Cdo 3645/2020, uzavřel, že nevykazuje značnou míru složitosti ani nejde o případ, jenž by se svým skutkovým základem či právně vymykal běžné agendě žalovaného, přitom tamní spor se odvíjel od restitučních pozemkových nároků. Odvolací soud proto nepovažuje v projednávané věci náklady na zastoupení advokátem za účelně vynaložené v kontextu výše citovaných rozhodnutí vyšších soudů. Žalovanému tak náleží náhrada nezastoupeného účastníka podle vyhl. č. 254/2015 Sb. po 300 Kč za každý ze sedmi úkonů, které vykonal s tím, že nelze honorovat úkon převzetí a přípravy zastoupení, honorován je úkon přípravy k jednání.
22. Z výše uvedených důvodů odvolací soud nákladový výrok rozsudku soudu prvního stupně podle § 220 odst. 1 o.s.ř. změnil a výši náhrady nákladů řízení pro úspěšného žalovaného určil částku 2 100 Kč, když jinak jej jako věcně správný podle § 219 o.s.ř. potvrdil.
23. O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř. a úspěšnému žalovanému byla přiznána náhrada za dvojí vyjádření k odvolání, přípravu k odvolacímu jednání a účast u tohoto jednání po 300 Kč, celkem 1 200 Kč.

Poučení:

Přípustnost dovolání proti tomuto rozsudku podle § 237 až § 238a o.s.ř. je oprávněn zkoumat jen dovolací soud. Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu k Nejvyššímu soudu České republiky u soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Praha 2. února 2022

Mgr. Richard Toman v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Hana Rejentová.